

דף צב.

עין משפט א.

הו"מ סימן רלב סעיף כא

כא. מכר לו זרע שגם אוכלים אותו ב אפי' שרוב בני אדם קונים אותו לזריעה כגון זרע פשתן אינו חייב באחריותו אם זרעו ולא צמח. אם לא הודיעו שלזריעה הוא קונה.

* וי"א שאם עדיין לא נתן המעות ל יכול הלוקח לומר לזריעה לקחתי.

כא. כב. הלוקח מקח מחבירו והודיעו שהוא לוקח אותו למדינה אחרת למוכרו שם ואח"כ באותה מדינה נתגלה המום, אין המוכר יכול לומר לו החזר מקחי לכאן אלא המוכר מחזיר לו הדמים ומטפל המוכר בהחזרת ממכרו או מוכרו שם, ואפי' אבד או נגנב אחרי שהודיעו מ הלוקח מהמום הרי הוא ברשות המוכר. ואם המוכר היה יודע במום בממכרו חייב גם בהוצאה שהוציא הלוקח להוליכו לשם אבל בלא ידע חייב רק בהוצאת החזרה.¹

ואם לא הודיע ב הלוקח למוכר שמוליכו לחפץ למוכרו במדינה אחרת ונמצא בו מום הרי זה ברשות הלוקח עד שיחזיר המקח עם מומו למוכר.

כ. וה"ה אם הדבר נמכר גם לרפואה או לצביעה אינו חייב באחריותו בסתמא עד שיפרש שלזריעה קונה אותו.

ל. טור בשם הרמ"ה.

מ. ואם היה שהות ללוקח להודיע למוכר והתעכב ולא הודיעו על המום שבחפץ חייב הלוקח באחריות הגניבה ואבידה. סמ"ע ס"ק נ"א. וכתב הנתיבות בס"ק כ"ו שכן עיקר. ונסתפק בפעמוני זהב איך יכול הלוקח להניח החפץ ולבוא לכאן הרי אין הנפקד רשאי למסור הפקדון ביד אחר, ורצה מתחילה לומר שהלוקח הולך למוסרו בכי"ד כמו בסי' רצ"ג סעיף ג'. והביא אח"כ מהנ"י דכיון שנמצא בה מום די לו להניחו אצל שומר חנם ע"ש.

נ. וגם בהוצאות הטיפול של החזרה על המוכר. סמ"ע ס"ק נ"ב.

ס. ואם הלוקח הוא ממקום אחר או שדרך סחורה זו להוליכה למקום אחר, הוי כהודיעו למוכר. ביאורים ס"ק י'. ועוד כתב דאם הלוח עקר דירתו למקום אחר, או אדם שחטף מחבירו דבר מה לא ע"מ לגזולו אלא ע"מ להזיקו בכה"ג חייב הלוח והחוטף הזה להחזיר ההלואה או מה שחטף עם הוצאותיו למקום חבירו, ורק בגזולן אמרו משום תקנת השבים אינו צריך להוליך הגזילה לגזולן אם לא כשנשבע כבר לשקר שחייבוהו גם לגזולן להוליך אחריו למקום חבירו.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 0584150477 או 02-5712225 email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט ב.

הו"מ סימן רלב סעיף כ

כ. הלוקח מחבירו זרעוני גינה וזרען ולא צמחו חייב באחריותן ומחזיר לו הדמים ^ע והוא שלא צמחו מחמת עצמן ^פ, אבל לקתה הארץ בברד שמא מחמת זה לא צמחו ופטור.

עין משפט ג.ד.ה.

הו"מ סימן רלב סעיף כג

כד. המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן ^ז אם אין להוכיח שקנאו לחרישה או לשחיטה שהוא אדם שקונה לזה ולזה, וגם אין הוכחה בדמים ^ח כגון שנתייקר הבשר ^ו כדמי השור לחרישה אינו מקח טעות, שיכול המוכר לומר לו לשחיטה מכרתיו לך ואע"פ שהרוב קונים לחרישה אין הולכים אחר הרוב להוציא ממון מיד המוכר, אבל אם עדיין המעות ביד הלוקח אפי' אין רוב שקונים דוקא לחרישה אלא מחציתם כך ומחציתם כך ^ש, המוציא מחבירו עליו הראיה. ואם הלוקח רגיל לקנות רק לחרישה והמוכר מכירו ^י הרי זה מקח טעות. ואם רגיל לקנות רק לשחיטה ^א סתמא לשחיטה קנאו.

- ע.** ממשנה ב"ב צ"ב ע"א כרשב"ג והטעם כיון שאינם נאכלים סתמן כמפרש לזריעה. וכשמחזיר לו הדמים אין מחזיר לו ההוצאה שהיתה לו עליהם כת"ק דברייתא שם צ"ג ע"ב וכן פסק הרי"ף.
- פ.** ובסתמא אמרין שלא צמחו מחמת עצמן, אם לא שהיה שינוי זמן לפנינו כגון שירד ברד וכדומה. סמ"ע ס"ק מ"ז.
- צ.** שאז אסור לקיימו חי. סמ"ע ס"ק נ"ז.
- ק.** אבל אם יש הוכחה בדמים מהני ולא דמי לדין של צמד בקר בסי' ר"כ סעיף ד'-ח' דכאן בין לשחיטה בין לחרישה קורין שור וע"כ הולכין אחר הדמים. סמ"ע ס"ק ס'. ועיין בבאורים ס"ק י"ב, לענין תפיסה אי מהני.
- ר.** פירוש בשעת מכירה שאז אין ראייה מהדמים. סמ"ע ס"ק נ"ח.
- ש.** ובבאורים בס"ק י"ד כתב אפי' אם רובם קונים לשחיטה ג"כ לא מהני להוציא ממון מיד הלוקח שמחזיק בו.
- ת.** דאם אינו מכירו לא הוי מקח טעות. נתיבות.
- א.** כתב בפעמוני זהב שאם קנה שני שוורים וקונה גם לחרישה וגם לשחיטה, ושחט אחד ונמצא טריפה והשני נגחן אין הלוקח יכול לומר למוכר ממה נפשך תחזיר לי דמי אחת דאיך שחשבת אותי שאני קונה לשחיטה תחזיר לי דמי השחוט ואם לחרישה תחזיר לי דמי הנגחן שיכול לומר לו המוכר זה ששחטת מכרתני לך אותו לחרישה וזה שהשארתי מכרתני לך אותו לשחיטה ואם המעות ביד הלוקח ההיפך הוא, דהמוחזק יכול לדחות המוכר בשניהם ופשוט הוא.

* כל מקום שאמרינן מקח טעות צריך להחזיר לו דמיו ^ב, ודלא כ"א דהוי כבעל חוב ויכול ליתן לו קרקע.

דף צב:

עין משפט א. חו"מ סימן יח פעיף א

א. אחרי שביה"ד שמעו העדים ^ג יוציאו כל אדם לחוץ וישאו ויתנו בדבר, ^ד וי"א דטוב להתחיל מהקטן. ואם יסכימו לדעה אחת מוטב ואם לאו ילכו אחר הרוב.

ב. אחד אומר זכאי ואחד אומר חייב ואחד אומר איני יודע, ואפי' שניים אומרים זכאי או חייב, והשלישי אומר איני יודע, ^ה יוסיפו עליהם שניים ונמצא שהם חמשה, ונושאים ונותנים בדבר. ואם ג' מזכים וב' מחייבים, זכאי. ואם שניים אומרים זכאי ושניים אומרים חייב, ואחד אומר איני יודע, מוסיפין עליהם עוד שניים.

ג. אם מתוך החמשה, ארבעה אומרים זכאי, או חייב, ואחד אומר איני

ב. ואם עלו המטבעות או ירדו כיצד ישלם, כתב בפעמוני זהב כיון שנתבטל המקח הוי המעות כפקדון וצריך לשלם לו כמו שהיו המעות.

ג. כדי שבעלי הדין לא ידעו מי המזכה ומי המחייב, ועוד אם ישמעו המשא ומתן מתוך דבריהם יבואו הבעלי הדין לשקר. סמ"ע. וכתב הש"ך אחרי שדיין גילה דעתו קודם, אסור לו לדון והוא מספר באר שבע. וצ"ל דמוציאין גם התלמידים שיושבים להתלמד, ומה שהתלמידים יושבים בדין ושומעים הדין ודברים צ"ע איך מותר להם לשמוע גם רכילות ולשון הרע, ואולי זה מותר מדין להתלמד אך לא להאמין לדברים ובדין שאני.

ד. נ"י בפ' אחד דיני ממונות דף ל"ו ע"א, ואף דאין זה חובה אלא בדיני נפשות דכתיב לא תענה על ריב. סמ"ע ס"ק א'.

ה. שם במשנה דף כ"ט ע"א. ומשנה דף מ' ע"א.

והטעם דמוסיפים באחד אומר איני יודע ואין הולכים אחר הרוב, היינו רק בנשאו ונתנו וכל אחד מהשלשה אומר טעם לדבריו ושניים הסכימו לדעה אחת אז בטלה דעת המיעוט ברוב, אבל כשאומר איני יודע מחשב כאילו לא ישב בדין ואם ישב עמם שלישי והיה אומר דעתו עם טעמו, שמא היו מסכימים עמו. וכל זה בשלושה ראשונים אבל אחר שהוסיפו עליהם אף שאחד אומר איני יודע הרי שלושה מסכימין לדעה אחת, וכיון שמתחילה לא ישבו רק על דעת שלושה והרי נשארו שלושה שאומרים דעה אחת ופוסקים על פיהם אף שאחד מהנוספים או אחד מהראשונים עדיין אומר איני יודע. סמ"ע ס"ק ד'.

יודע, או שאמרו שלושה זכאי, ואחד אומר חייב, ואחד אומר איני יודע, בין שהוא אותו אחד שאמר איני יודע בין שהוא אחר, ^י כאן הולכים אחר הרוב ואין מוסיפין.

יוד סימן קי פעיף ג

ג. ד. תשע חנויות מוכרות בשר כשר ^ז וחנות אחת מוכרת בשר נבילה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה לקח הרי זה אסור ^ח שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ^ט.

אבל בשר הנמצא בשוק ^י או ביד עכו"ם ^כ מותר כיון שרוב החנויות

ו. וה"ה אם שלושה אומרים זכאי או חייב ושניים אומרים אינם יודעים הולכים אחר הרוב, ואין מוסיפין כי נשארו שלושה שעל דעת כן קיבלו אותם ויש להם דעה ברורה, וע"כ הולכים אחר הרוב. אבל שניים אומרים זכאי ואחד אומר חייב ושניים אומרים אינם יודעים, מוסיפין כי אין כאן רוב נגד האומרים איני יודע. סמ"ע, ובב"ח חולק עליו, ועיין בש"ך ס"ק ב' דלא בעינן רוב נגד האינם יודעים.

ז. מבריינתא בפסחים דף ט', ובנדה דף י"ח, וכתובות ז'.

ח. ואפי' לקח חתיכה שאינה ראויה להתכבד, ב"י בשם הרשב"א.

ה"ה אם היו מוחזקות בעיר שיש עשר חנויות שמוכרות שחוטה ולקח מאחת מהן ואח"כ נודע שאחת מהן מוכרת נבילה ג"כ אסורה החתיכה. ש"ך ס"ק י"ד מספק מבדק הבית מהרא"ה, אמנם הר"ן והתוס' ס"ל דאינו אסור אלא מכאן ואילך אבל למפרע אם לקח קודם שנודע שיש איסור בכלל או חנות שמוכרת נבילה מותרת החתיכה, וכן הסכים הפר"ח סוף אות י"ג, ולענין דינא בהפ"מ יש להקל.

ט. זה נלמד בב"ק דף מ"ד ע"ב ובכתובות ט"ו ע"ב מפסוק ד"וארב לו וקם" פרט לזורק אבן לחבורת אנשים שעמדו שם ט' ישראלים ואחד עכו"ם שפטור משום ספק נפשות להקל, ואע"ג דרוב ישראלים היו מ"מ הו"ל קבוע וכמחצה על מחצה דמי. ש"ך ס"ק ט"ו. ודע דמה שקימ"ל שקבוע כמחצה על מחצה בין לקולא בין לחומרא כגון ט' חנויות מוכרות נבילה ואחת מוכרת שחוטה ולקח ואינו יודע מאיזה לקח הוי כמחצה על מחצה ולא אסורה החתיכה אלא משום ספיקא ולא אומרים דהולכים אחר הרוב, וכך במפורש בכתובות שם. ש"ך שם. ומ"מ בכה"ג אם תפול חתיכה זו באחרים הכל אסור ואינו ניתר משום ספק ספיקא כיון שכאן מדינא אסורה החתיכה, אבל ברוב חנויות דהיתר ולקח מאחת מהן ונתערב באחרים מותרים מטעם דכל הדין של קבוע חידוש הוא שהרי יש רוב היתר לא כן להיפך ואין לך בו אלא חידושו. כ"כ הנ"י שם. כף החיים אות ל"ו. ואם ט' נבילה ואחת כשרה הפוך הדין דבלקח אסור מכח "ספק" דקבוע כמחצה על מחצה אבל בפירוש הוי ודאי נבילה דמרוכב פריש.

י. אפי' חתיכה הראויה להתכבד. ש"ך ס"ק ט"ז.

ואפי' נמצא קרוב לנבילה דרוב וקרוב הלך אחר הרוב, ב"י בבד"ה בשם רי"ו. כף החיים אות ט"ל.

כ. ואם לקחו קטן דינו כלקחו עכו"ם, כ"כ הרוקח בסי' ת"ף. ש"ך ס"ק י"ח. וכתב הפר"ח דאם נמצא ביד קטן חריף דינו כנמצא ביד גדול. והטעם דכל זמן שאנו רואים אותו ביד עכו"ם או ביד קטן לא חייבים לברר ולשאול לו כל זמן שלא ראינו שיצא מהחנוות,

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

מוכרות בשר כשר, וכל דפריש מרובא פריש^ל. וזהו דין תורה אבל חכמים אסרוהו^מ אע"פ שכל השוחטים וכל המוכרים ישראל.

מה שאומרים כל דפריש מרובא פריש היינו שלא פירש לפנינו^ז או כשראה שהעכו"ם לקחו מהחנות דהוי כאילו הוא לקחו בידו.

עין משפט ב. חו"מ סימן רלב פנייה כג עיין לעיל דף צב. עין משפט ג

אבל בנמצא ביד גדול או ביד קטן חריף כשהוא לפנינו מחוייבין לשאול לו דאיכא לברורי וע"כ אסור. כף החיים אות מ"א.

אם לקח מכל חנות חתיכה כגון משבעה חנויות מתוך העשר ואינו יודע אם חתיכה אחת היא מחנות הנבילה אם הם חתיכות הראויות להתכבד אסורות אבל בלי זה בטלה חתיכת האיסור ברוב דיבש ביבש חד בתרי בטיל. כ"כ הפר"ת בסוף אות י"א.

ל. דכיון שנייד הולכים אחר הרוב דהשתא לאו קבוע הוא. כ"כ רש"י בחולין צ"ה ע"א. ש"ך ס"ק י"ט.

מ. משום בשר שנתעלם מן העין, כמו שנתבאר בסי' ס"ג, ושם הרמ"א כתב דיש להקל ע"ש.

ומה שאנו אומרים כל דפריש מרובא פריש היינו שלא פירש לפנינו אבל פירש לפנינו הוי כאילו לקחו בידו משום דהספק נולד במקום הקביעות. כ"כ הש"ך בס"ק כ"א. והפר"ת באות י"ט.

ובקבוע אפי' מין במינו הוי ליה כמחצה על מחצה. ובפירש אפי' שלא במינו אמרינן מרובא פריש. ש"ך שם.

נ. ודעת הר"ן בפג"ה שאע"פ שראה אותו פירש מן הקבוע מדינא שרי, דמדאורייתא לא מיקרי קבוע אלא במקום קביעותו אלא שחכמים גזרו כשראהו פירש מן הקבוע גזירה שמא יקח מן הקבוע, אבל בסה"ת בסי' נ"א כתב דאם פירש אחד לפנינו אסור מן התורה כאילו לקחו הוא בידו, וכן דעת הרוקח בסי' ת"פ וכ"נ דעת הרשב"א, וכן דעת התוס' בפסחים לגבי ט' צבורין וכן עיקר, וכן כתב הפר"ח והש"ך בס"ק כ"ב, ודלא כהב"ח.

בט' חנויות כשרה ואחת נבילה ופריש דהולכים אחר הרוב אפי' יש בחנות הנבילה יותר בשר מכל הט' חנויות של הכשרות ג"כ מותר, כ"כ הר"ן והישועות יעקב כאן בשו"ע אבל בבינת אדם בשער הקבוע סי' ט"ז כתב דבכה"ג אזלינן בתר רוב בשר.

ולענין הלכה כתב בזבחי צדק דאזלינן לחומרא בתר רוב בשר וכן בתר ט' חנויות, וכן אם יש ט' חנויות נבילה ואחת כשירה ובכשירה יש רוב בשר יותר מכל חנויות הנבילה ופירש הולכים ג"כ לחומרא ואסור, וכל זה לדעת המתירין בשר שנתעלם מן העין, אבל לדעת השו"ע שאסור מצד בשר שנתעלם מן העין אין נפ"מ. כף החיים אות מ"ח.

אם יש בחנות אחת חתיכות ידועות של איסור ובמקום אחר הרוב דהיתר ופירשה חתיכה אחת ועדיין בתוך החנות ולא ידוע ממי פירשה בזה לא אמרינן כל דפריש מרובא פריש כיון שעדיין בתוך החנות יש לה דין קבוע כמחצה על מחצה ואסורה, מבינת אדם. בכף החיים אות מ"ט.

חתיכה שהותרה אחרי דין כל דפריש מרובא פריש גם אם חזרה למקום הקביעות ואנו מכירים אותה אינה חוזרת לאיסור אחרי שהותרה. כף החיים אות נ'.

עין משפט ג.

אה"ע סימן צו סעיף טו

כה. אם ישנו ויכוח בין הבעל והאשה או בין האלמנה והיורשים, האם בתולה נישאת או אלמנה, אם יש עדים^ע ואפי' עד אחד שהיה קטן והגדיל האומר שעשו לה כמנהג הבתולות נוטלת מאתיים, ואם לאו נוטלת מאה ונשבע הבעל, ו"א^ב שבועה דאורייתא, וי"א שבועת היסת.

עין משפט ד.ה.

ח"מ סימן רלב סעיף י

י. הקונה עבד או שפחה ומצא בהם מומים שאין מבטלין אותם ממלאכתם אינו יכול לחזור^ז אם לא שמצא בו שחין רע או חולי שמתיש כוחו או נכפה או משועמם הרי זה מום שמבטלו ממלאכתו וחוזר, וה"ה נמצא בו צרעת והדומה שנפשו של אדם נגעל מהם ונמצא שאינו מתעסק לו במלאכת האכילה והשתיה, או נמצא לסטים מזויין הרי זה מום המאבד כולו שהמלך תופסו והורגו.

אבל נמצא גנב או גונב נפשות או בורח תמיד וזולל וסובא אינו חוזר שכל העבדים בחזקת שיש בהם כל הרעות האלה אלא אם פירש. וי"א דגונב נפשות הוי כמוכתר למלכות אבל משחק בקוביא^ק לא הוי מום.

ס. כתובות ט"ו ע"ב וכ"ח ע"א. ואירי באבד שטר הכתובה, או במקום שאין כותבין, כ"כ הח"מ.

ע. לדעת הרמב"ם מהני אפי' אין אחר עם זה שהגדיל, ודלא כשו"ע ועיין בח"מ.

פ. זו דעת הרמב"ם דמודה במקצת הוא ונשבע שבועת התורה, והראב"ד חולק וסובר דכתובה שיעבוד קרקעות היא ובמנה שמודה בו הוי הילך, וע"כ אין כאן שבועה דאורייתא. והמ"מ כתב דבמקום שכותבין ואבדה הכתובה דמצי כפר הכל, הוי מודה במקצת ונשבע הבעל שבועה דאורייתא, אבל במקום שלא נהגו לכתוב, שבועת הבעל מדרבנן והביאו הרמ"א. ועיין בח"מ סי' ס"ח סעיף כ"ט.

צ. מקידושין י"א וכמ"ד אין סמפון בעבדים.

ק. ולא דוקא משחק בקוביא אלא כל הנ"ל שהוזכרו בשו"ע וחולקים הי"א רק בגונב נפשות. סמ"ע ס"ק כ"ב.